

Astrid Frisks berättelse från Långåsens fäboddar:

Våra fäboddar heter Långåsen. För att komma dit måste man åka båt över Hassjön och sedan gå söderut. Men om det stormade fick vi gå runt sjön och det var omkring en mil. Vår stuga var den första man träffade på högt uppe på en kulle. Sen blev det Erik Jöns där en gammal snäll tant från Indal bodde och skötte om. Hon var religiös och spelade gitarr. Jag minns hur hon sjöng "O sköna land högt ovan skyn". Sen kom Vallins stuga. Vallins slutade med fäbodlivet tidigt så det blev vi kvar. Som 8-9 åring gjorde man inte så mycket nytta men skulle ändå var med som trö. Många gånger då vi hade gått hem till Sunnansjö så gick jag och gömde mig för att slippa gå tillbaks, men det hjälpte inte. Det mesta nöje man hade i fäboan var att klättra upp på något tak. Så byggde vi lagård och kor av pinnar och kottar.

Vi boförde alltid den 6 juni. Vi, alla fruntimmer, gick då en väg med korna, karlarna ledde hästarna med släpor lastade med sängkläder, halmmadrasser, separator och sådant som vi inte orkade bära. Då vi kom fram till fäboden var det grönt och vackert, en rönn som vi hade vid stugväggen var alltid full av blom, vitsipporna och andra blommor blommade alldeles för fullt. Det första vi gjorde var att bära ut allt som fanns. Alla laggekärl skulle rengöras med enris och så skulle det skuras i alla vrår. Karlarna högg ved och gjorde sådant som vi fruntimmer inte klarade själva.

Vår fäbodstuga var rödmålad med vita knutar. Invändigt var det ett stort kök med tre fönster, ett rum som sängkammare och en stor mjölkbod. Där skulle läggas nytt granris på golvet varje lördag för att det skulle lukta gott och friskt. Så skulle det leras och lagas i öppenspisen som var sönderbränd sedan förra sommaren. Sen det var gjort var det att sätta upp nya gardiner, lägga på rena mattor på golvet, byta dukar på borden och lägga på vita överkast på högsängarna. Jag kommer aldrig att glömma hur hemtrevligt det kändes och hur fint det blev när städningen var klar.

Klockan 6-7 på morgonen gick vi och mjölkade de 8-9 mjölkkor vi hade med oss. Hemma hade vi lämnat två kor kvar för hemmabruk. Efter mjölkningen släpptes korna ut på löta, som vi sa.

Vi hade även trettio får men dom följde inte korna i skogen utan dom gick för sig själva. Vi hade ett stort fårhus som var gjort av timmer. Där fanns också förråd av mossa som vi tog i skogen och som vi bar hem i stora skynken. Sedan mockade vi efter korna och sopade så att det skulle vara torrt och fint när korna återvände från skogsbetet. När allt var klart gick vi in och separerade mjölken och tog reda på grädden. Blåmjölken skulle bäras ner till vattenkällan där det var uppsatt stegar som vi hängde mjölkkruckorna på. När vi gjort alla bestyren var vi lediga till klockan fem om aftonen då korna kom hem. Och så var det samma procedur igen.

På lördagarna gjorde vi ost. Då var det att hålla på hela dagen med att röra i messmörgrytan för det hade lätt att bränna vid. Av vasslan gjorde vi messmör. När det var klart skulle alla kar rengöras och grädden skulle bäras hem till Sunnansjö där dom kärnade den till smör.

Varje tisdag och fredag gick vi hem och provianterade, det tog hela dagen, men vi måste tillbaks och vara till pass så att inte korna fick stå och vänta på afton, för det var viktigt med det.

Våra grannar var Jonas August i Hissjön dit det var omkring 3,5 kilometer. Han bodde där med fru och fyra barn och i en annan stuga på samma gård mamman, pappan och mormor. Dit gick vi en gång i veckan och då blev vi bjudna på mat och kaffe, dom var snälla och hjärtegod. Dom hade fyra kor och några getter som betade på skogen. I augusti när deras djur sprang efter soppen och blev sena om kvällen kunde dom komma och kvälla vid våran lagård, men då hade vi lovat att sätta dom på hemväg. Det var ett stort nöje att ta på sig ett skyнке och springa och fladdra efter dom. Och då minsann blev det fart på dom med rumpan i vädret.

Vi hade en "Långåsfu". Hon var lång, helt vitklädd och brukade visa sig vid vattenkällan. Jag såg henne aldrig, men det fanns andra som sett henne, men då var det alltid mörkt. Så när det blev mörkt på aftonen ville man inte gå ner till källan och hämta vatten, utan då låste man dörren och satt vid öppenspis.

I juli hade vi bohelig och då blev ungdomar inbjudna och då bjöds det på bomat som kams, rörost, sötost, mesost och messmör och annan ost m m. Sedan spelades och dansades det till tidiga morgonen. Men det var inte att gå och lägga sig och sova. Nej, det var till att städa och skura som vanligt.

En gång varje sommar var det skojdans på Kallmark. Det var ett ensligt ställe högt uppe på en ås på andra sidan Hiån. Vi följde med Jonas-August dit, men det var bara hembränt och slagsmål så det var inget nöje.

I juli och augusti var det att plocka bär som snotter (hjordron) hallon och lingon som vi sedan bar med oss ner till Sunnansjö där det kokades till sylt.

Ibland gick vi vilse men vi hittade på ett bra knep: vi hade med oss en liten kniv och med den gjorde vi små skåror på träden så såg vi hur vi skulle gå för att hitta hem.

Ibland hände det att korna ville gå hem till Sunnansjö. Men det fanns en som bodde på Dammtorp (Pelles Stina) och då hon hörde koskällan så sprang hon upp på dammbron och fick dom att vända tillbaka till fåbodarna.

Första veckan i september släppte vi korna på fåbodvallen och vi börja ordna där för hemflyttning. Omkring den 10 september skulle vi flytta hem till bebodda trakter. Då släppte vi korna ur vallen och då visste dom att det var dags för hemflyttning och då gick dom raka vägen hem till Sunnansjö utan att någon följde dom. Vi tog den andra vägen över sjön och bar med oss det som skulle hem.

Då var det slut på sommaren och den 10 september var det ganska mörkt och kyligt.